

Vastaus kirjalliseen kysymykseen KKV 364/2017 vp

Vastaus kirjalliseen kysymykseen kirjailijoiden ja kääntäjien lainauskorvauksista

Eduskunnan puhemiehelle

Eduskunnan työjärjestyksen 27 §:ssä mainitussa tarkoituksessa Te, Arvoisa puhemies, olette toimittanut asianomaisen ministerin vastattavaksi kansanedustaja Outi Alanko-Kahiluodon /vihr näin kuuluvan kirjallisen kysymyksen KK 364/2017 vp:

Kuinka hallitus pyrkii turvaamaan kirjailijoiden ja kääntäjien lainauskorvausten säilymistä jäsenvaltioiden harkintavallassa, lainauskorvausten pysymisen vain tekijöiden korvauksena sekä tarkoitukseen varatun määrärahan säilymistä nykypäivillä?

Vastauksena kysymykseen esitän seuraavaa:

Esitetty kysymys liittyy Euroopan unionin komission 14.9.2016 antamaan direktiiviehdotukseen tekijänoikeudesta digitaalisilla sisämarkkinoille (COM (2016)593 final), ja tarkemmin ottaen direktiiviehdotuksen 12 artiklaan, jonka mukaan ”jäsenvaltiot voivat säätää, että kun tekijä on siirtänyt tai lisensoinut oikeuden kustantajalle, tällainen siirto tai lisenssi muodostaa riittävän oikeudellisen perusteen, jotta kustantaja voi vaatia osaa korvauksesta, joka koskee teoksen käyttöä siirrettyä tai lisensoitua oikeutta koskevan poikkeuksen tai rajoituksen nojalla”.

Komission ehdotuksen taustalla on Euroopan unionin tuomioistuimen nk. Reprobelt-asiassa (C-572/13) antama tuomio. Siinä pidettiin EU-oikeuden vastaisena sellaista kansallista järjestelmää, joka salli yksityisestä kopioinnista ja valokopioinnista maksettavien korvausten tilittämisen osittain kustantajille. Tuomioistuin katsoi, että tällaisia tekijänoikeudellisia erityiskorvauksia voidaan jakaa ainoastaan tekijänoikeuslainsäädännössä määritellyille oikeudenhaltijoille, eikä niitä voida jakaa siirtyneiden oikeuksien perusteella. Monessa jäsenvaltiossa tällaisia erityisiä tekijänoikeuskorvauksia tilitetään myös osittain kustantajille sen perusteella, että tekijänoikeuden rajoituksena sallittu teoksen käyttö vaikuttaa myös kustantajan oikeutettuihin etuihin. Direktiiviehdotuksen tavoitteena lienee siten palauttaa unionin lainsäädännön tulkinta siihen, miten jäsenvaltiot ovat sen aiemmin ymmärtäneet. Komission tavoitteena on toisin sanoen varmistaa, että Euroopan unionin tuomioistuimen ratkaisu Reprobelt-asiassa voidaan sivuuttaa ja palauttaa jäsenvaltioille harkintavalta korvausten jakamisen suhteen.

On huomattava, että ehdotettu säännös ei asettaisi jäsenvaltioille velvollisuutta jakaa tekijänoikeudellisia erityiskorvauksia siirtyneiden oikeuksien nojalla, vaan ainoastaan mahdollistaisi tämän harkinnan jäsenvaltioille. Suomessa ei ole suunnitelmia muuttaa nykyistä järjestelmää, jonka mukaan kustantajille ei makseta osuutta lainauskorvauksista.

Vastaus kirjalliseen kysymykseen KKV 364/2017 vp

Siihen, ketkä ovat oikeutettuja osuuteen tekijänoikeudellisista erityiskorvauksista, vaikuttaa myös se, keitä on pidettävä teosten alkuperäisinä oikeudenhaltijoina. On todennäköistä, että jos direktiiviehdotuksen 11 artiklassa ehdotettu lehtikustantajien lähioikeus toteutuu, pidettäisiin sellaista kansallista järjestelmää, joka sulkee tämän oikeudenhaltijaryhmän kokonaan korvausten ulkopuolelle, EU-oikeuden vastaisena. Nyt esitetty kirjallinen kysymys ja siinä esitetyt seikat vahvistavat jo aiemmin syntynyttä käsitystä siitä, että uudella kustantajien lähioikeudella olisi vaikutusta myös tekijöiden asemaan.

Suomessa maksettaviin lainauskorvauksiin lähioikeus ei kuitenkaan todennäköisesti suuresti vaikuttaisi, mikäli se kohdistuisi ainoastaan lehtiin, sillä lainauskorvauksen piirissä olevaa lehtien lainausta tapahtuu kirjastoista varsin vähän.

On varsin vaikeaa ennakoida, miten komission ehdotus kehittyy neuvottelujen kuluessa. Jäsenvaltioiden taholta ei neuvotteluissa ole kuitenkaan esitetty tukea ajatukselle, että direktiiviehdotuksen 12 artikla tulisi muuttaa pakottavaksi. Tässä yhteydessä on todettava, että Suomi on suhtautunut kriittisesti komission ehdottaman kustantajien uuden lähioikeuden tarpeellisuuteen. Myös sen mahdolliset vaikutukset tekijöiden saamiin korvauksiin on tuotu esille.

Helsingissä 16.10.2017

Eurooppa-, kulttuuri- ja urheiluministeri Sampo Terho